

ChristenUnie

ENERGIE VAN DE SAMENLEVING

Een stroomversnelling

Bron: stockfoto

NOTITIE TWEDE KAMERFRACTIE CHRISTENUNIE
CARLA DIK-FABER, 11 NOVEMBER 2013

**NOTITIE CHRISTENUNIE
CARLA DIK-FABER
11 NOVEMBER 2013**

INLEIDING

De Nederlandse wetten en regels over energie zijn verouderd, fossiel en centraal. De regelgeving is niet gemaakt voor lokale energie: de energieopwekking door particulieren, coöperaties en MKB-bedrijven. En dat terwijl decentrale energieopwekking het aandeel schone energie vergroot, zorgt voor een robuust en betrouwbaar energienetwerk en bovendien een impuls aan economie, innovatie en aan de samenleving geeft.

Het is tijd voor een frisse kijk op de verouderde wetten en regels. Zorg bijvoorbeeld dat ondernemen op kleine schaal loont en niet wordt afgestraft. Maak van eigen energieopwekking geen *mission impossible* voor burgers. Werk meer vanuit doelvoorschriften en laat de invulling vrij. Dit is in het voordeel van innovatie en zorgt dat de regelgeving niet achter de feiten aanloopt.

In deze notitie zet de ChristenUnie de belangrijkste belemmeringen en oplossingen voor lokale schone elektriciteitsopwekking op een rij. De behandeling van de wetgevingsagenda STROOM biedt kansen voor een betere positie van lokale energieopwekking. Het is tijd voor wetgeving die ruimte geeft voor innovatie, experimenten, schone technieken en initiatief in de samenleving.

ONEERLIJKE PRIJZEN ZORGEN VOOR EEN ONGELIJK SPEELVELD

De marktwerking voor energie faalt. Toekomstige kosten maken geen onderdeel uit van de energieprijis. Hierdoor wordt het 'gat' tussen de prijs van vervuilende en schone energie onrealistisch groot gehouden. Bovendien komen veel kosten voor rekening van de samenleving: denk aan de gevolgen voor onze leefomgeving en de volksgezondheid.

- Een goede manier om dit te herstellen is, om in navolging van de op CO₂-uitstoot gebaseerde aanschafbelasting bij auto's (BPM), ook andere belastingen, zoals de regulerende energiebelasting, te baseren op CO₂-uitstoot. Een CO₂-heffing is effectiever dan welk ander instrument ook als het gaat om de transitie naar een duurzame energievoorziening. Om te beginnen zou een minimumprijs voor CO₂ moeten worden ingevoerd. Op korte termijn en als nationale maatregel is verhoging van de kolenbelasting een instrument om de positie van schone energie te verbeteren.
- Het Europese emissiehandelssysteem ETS moet worden aangepast (hogere CO₂-prijs en lager emissieplafond), zodat het efficiënt kan worden ingezet om de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen.
- Directe en indirecte overheidssteun voor fossiele energie moet geleidelijk en verantwoord worden afgebouwd.
- Het helpt niet wanneer bij- en meestook van biomassa in kolencentrales als 'groene' stroom wordt gesubsidieerd, terwijl de subsidie door burgers en bedrijven wordt betaald: dat is de omgekeerde wereld. De CO₂-winst van biomassabijstook valt vies tegen, maar de prijs wordt door subsidiëring wel gedrukt en gaat daardoor de concurrentie met hernieuwbare energie uit zon en wind aan. Kortom: steun voor biomassabijstook betekent een ongelijk speelveld voor lokale energie. Een hogere CO₂-prijs zou subsidie voor biomassabijstook overbodig kunnen maken.

DUIDELIJKHEID IN HET STIMULERINGSBELEID

Het Nederlandse stop-and-go-beleid zorgt voor veel onzekerheid bij burgers en bedrijven. We kennen korte periodes met gelimiteerde subsidies. Dit maakt ons ondersteuningssysteem voor duurzame energie een loterij. Onzekerheid in de markt drukt zwaarder op nieuwe toetreders dan oude stabiele bedrijven die nog inkomsten hebben uit fossiele brandstoffen.

- Zorg daarom voor een stabiel investeringsklimaat. Zorg ook dat de regels over zelflevering duidelijk zijn en als een echte stimulans werken. Zelflevering door particulieren moet een vaste regeling zijn die het recht op zelfvoorziening erkent. Bovendien moet er langjarige zekerheid zijn over de belastingkorting voor coöperaties, zoals is afgesproken in het Energieakkoord.

VERRUIM DE VOORDELEN VOOR COÖPERATIES

Niet iedereen heeft het geld of het dak om een volledig zonnestroomsysteem aan te leggen. Wanneer meerdere huishoudens bijdragen aan energieopwekking, dan kunnen de kosten beter gespreid worden en neemt het draagvlak voor schone energie toe. Volledige saldering levert voor particulieren een voordeel op voor elektriciteit voor eigen gebruik.

- Het Energieakkoord heeft de aanzet gegeven voor een belastingkorting (7,5 eurocent per kWh) voor energieopwekking door coöperaties. De regeling moet leiden tot een forse impuls voor lokale energie. Het is daarom belangrijk dat ook kleine ondernemers (kleinverbruikers) gebruik kunnen maken van de belastingkorting, bijvoorbeeld om de daken van bedrijventerreinen te kunnen benutten voor zonnestroom. Op termijn zou de regeling uitgebreid kunnen worden naar het MKB in de 2^e schijf van de Energiebelasting.
- Ook moeten lease- en huurconstructies onder de regeling vallen. Dit maakt de regeling een stuk toegankelijker: niet alle particulieren kunnen zich de eenmalige investering veroorloven, of zijn niet zeker of zij wel 10 tot 15 jaar in dezelfde postcodeplaats blijven wonen. Tot slot zou energieopwekking aan de rand van een postcodeplaats ook mogelijk moeten zijn.

Het succes van zelfopwekking kan leiden tot onbalans op het net. Toch is het niet nodig om particuliere initiatieven in te dammen. In Duitsland, Denemarken en Californië is gebleken dat het huidige net tot 20% lokaal opgewekte duurzame energie kan hanteren. Belangrijk is dat geïnvesteerd wordt in 'smart grids' om ons energienet toekomstbestendig te maken. Netbedrijven en energiebedrijven draaien weliswaar op voor de kosten van onbalans, toch betalen de coöperaties hier al aan mee. Elke coöperatie betaalt via de leden en voor gemeenschappelijke opwek de kosten voor de aansluiting en het transport van elektriciteit aan de netbeheerder en moet gebruikmaken van de diensten van een energiebedrijf dat de programmaverantwoordelijkheid heeft en draagt bij aan de kosten.

AANSLUITKOSTEN EN TRANSPORTTARIEF VOOR COÖPERATIES

Conform de eisen uit de Elektriciteitswet mag er maar één programmaverantwoordelijke (leverancier) per aansluiting zijn. De facto betekent dit dat er een aparte aansluiting nodig is voor de duurzame productie-eenheid van de coöperatie; de panelen op de school mogen dus niet via de aansluiting van de school gebruikmaken; maar er moet een aparte kabel getrokken worden naar het regionale net. Dit brengt aanzienlijke kosten met zich mee. Als een coöperatie bijvoorbeeld 80 zonnepanelen (18.000 kWh per jaar) plaatst op een gemeenschappelijk dak is een aansluiting van 3 x 40 A nodig. Dit kost conform de gereguleerde kosten voor netbeheerders eenmalig 990 euro exclusief BTW voor de aansluiting en vervolgens 18 euro per jaar voor de periodiek aansluitingsvergoeding en ruim 1100 euro per jaar voor de transportvergoeding¹. Omgerekend naar de kosten per kWh over 10 jaar is dit meer dan 7 ct; dat is bijna de gehele korting op de energiebelasting. Bij grotere opwek nemen de kosten wel af, bij een uitzonderlijk groot park van wel 1000 panelen zijn de kosten van de aansluiting nog steeds ongeveer 3,5 ct per kWh; dus bijna de

¹ Tarieven voor netbeheerders zijn onder het gereguleerd domein onder toezicht van de ACM vastgelegd in de 'tariefcode'. Zie voor Stedin:
http://www.stedin.net/SiteCollectionDocuments/Consumenten_en_kleinzakelijk/Tarieven/2013%20Tarieven%20Elektriciteit%20kleinverbruik.pdf

helpt van de belastingkorting. Met deze kosten wordt de aansluitplicht een blokkade voor coöperaties. Een groot deel van de korting verdwijnt immers gelijk weer naar de netbeheerder.

- De plicht voor coöperaties om voor de opwekcapaciteit een aparte aansluiting te moeten hebben - apart van de aansluiting naar het object waarop deze installatie staat - vervalt: een aparte tweede meter volstaat met daarbij de vrijheid om op deze aansluiting per meter een programmaverantwoordelijke te hebben. De eigenaar van het gebouw of perceel van de opwekcapaciteit kan een overeenkomst sluiten met de coöperatie om verzekering en aansprakelijkheid onderling te regelen.

ZET DE ZONATLAS IN MEER GEMEENTEN EN PROVINCIES IN

De Zonatlas is een hulpmiddel om te berekenen welke daken van woningen en andere gebouwen geschikt zijn voor zonnepanelen. Huiseigenaren kunnen door middel van een eenvoudige rekenmodule snel uitrekenen wat de investering hen zal opleveren.

- De Zonatlas wordt steeds vaker toegepast door provincies, gemeenten en regio's, waaronder Gelderland, Amsterdam, Utrecht en Voorne-Putten. Het verdient aanbeveling om dit initiatief verder uit te breiden: www.zonatlas.nl

DREMPELS VOOR PARTICIPATIE IN DE BUURT

Het is onwenselijk dat omwonenden van nieuwe windparken zich gepasseerd voelen. Het van bovenaf doordrukken van grote windprojecten doet het draagvlak in de omgeving vaak geen goed. De ChristenUnie vindt het daarom belangrijk dat inwoners mee kunnen doen in het proces. Beter is het om burgerparticipatie onderdeel te laten zijn van de ontwikkeling van wind op land.

- Iedereen in het gebied moet kunnen participeren, zodat de opbrengsten aan de regio zelf ten goede komen. De regio kan bijvoorbeeld profiteren van goedkope groene stroom, actieve deelname in een burgercoöperatie, maar ook via geld in een streekfonds. Dit geld kan worden geïnvesteerd in de leefbaarheid en werkgelegenheid in het gebied.

BELEMMERINGEN IN WET- EN REGELGEVING

Aan de Elektriciteitswet (1998) zijn weliswaar enkele artikelen toegevoegd om decentrale duurzame energie en zelfopwek mogelijk te maken, toch blijft de wet- en regelgeving hoofdzakelijk gericht op grootschalige centrale opwekking van energie. Hieronder staan voorbeelden van wetgeving en administratieve lasten die burgers, coöperaties en kleine ondernemers in de weg zitten.

LEVERINGSVERGUNNING TE VEELEISEND

Coöperaties waarin burgers samenwerken om zelf energie op te wekken worden gelijk gesteld aan energiemaatschappijen met de daarbij horende vergunningen, administratie en reguleringen. Door lokale initiatieven gelijk te stellen aan die bedrijven zet je ze op grote achterstand. Het opereren op de energiemarkt is nu bijna onmogelijk zonder omvang en kapitaal. Coöperaties zijn juist opgericht om kleinschalig en in de samenleving actief te zijn.

- De eisen aan de leveringsvergunning zijn voor lokale energiebedrijven en coöperaties zwaar en gericht op grote leveranciers. De eisen aan een leveringsvergunning voor lokale coöperaties en bedrijven moeten daarom worden versoepeld. Er is bovendien voor lokale leveranciers een verplichting om overal in Nederland energie te leveren, ook als je lokaal wilt werken en daar je organisatie op inricht. Deze verplichting is ongewenst.
- De ACM legt daarnaast geen plan van aanpak voor de beoordeling van een leveringsvergunning voor. Onduidelijk is welke eisen aan de in te dienen documenten

worden gesteld. De behandeling van de aanvraag kan veel tijd in beslag nemen: soms zo'n 6 maanden.

- Startende ondernemers moeten voor de vergunningaanvraag lid worden van de Geschillencommissie. De kosten liggen op €1200,- en er is geen onderscheid naar ondernemersgrootte.

VERGUNNINGEN, WELSTANDEISEN EN RUIMTELIJKE VOORSCHRIFTEN

Welstandseisen of ruimtelijke voorschriften kunnen een belemmering zijn om lokale energie van de grond te krijgen. Het verkrijgen van een vergunning kan bovendien lang duren. Wetten die toegepast worden op technieken werken nogal eens met een zogenaamde 'whitelist'. Bijvoorbeeld: de modellen windturbines die op daken mogen worden geplaatst zijn netjes op een lijst gezet. Staat het model er niet bij? Dan is het verboden. Beter is het om in wetgeving de invulling open te laten.

- Stel wetten en eisen op vanuit een innovatief uitgangspunt. Stel doelvoorschriften aan de installaties en laat de invulling vrij.

ZONNEPANELEN: ROEREND OF ONROEREND GOED?

Bij het installeren van zonnepanelen blijft er altijd onduidelijkheid of het roerend of onroerend goed is. Wanneer het als onroerend goed wordt gezien, is dit een belemmering wanneer coöperaties panelen op andermans daken willen leggen. Ook het verhuren van zonnepanelen aan een woningeigenaar levert problemen op. Verhuren zonder recht van opstal houdt een fors risico in voor de verhuurder, het eigendom is namelijk nagelvast verbonden met het object van een ander. Bij het recht van opstal komt de installatie in het kadaster terecht, waardoor het systeem een apart object is geworden; gemeenten hebben vervolgens zelfs de mogelijkheid om het object aan te slaan voor OZB. In dat geval is het bovendien niet mogelijk om te salderen.

LOKALE ENERGIEBEDRIJVEN

De nieuwe Opslag Duurzame Energie betekent veel administratieve rompslomp voor lokale energiebedrijven: aanpassingen van de administratieve software om dit zichtbaar te maken op de factuur; aanpassingen van de software om de verdeling van de voorschotten goed te kunnen doen zodat de Belastingdienst maandelijks kan innen (het gaat hier in veel gevallen om ongeveer €0,50 per maand per verbruiker).

De overgang van het Netbeheerdersmodel naar het Leveranciersmodel is moeilijk te behappen voor grote energieleveranciers, maar ook voor lokale energiebedrijven is het een ingewikkelde operatie. Energiemaatschappijen krijgen geen vergoeding voor de administratieve kosten, maar ook niet ter compensatie voor het incassorisico. Dit drukt extra zwaar op kleine ondernemingen.

CONSUMENTENBESCHERMING

De nieuwe ontwikkeling, waarbij consumenten ook producenten zijn geworden (prosumenten), vraagt ook een nieuwe kijk op de consumentenbescherming in de wet. Deze bescherming is van groot belang om consumenten te weren tegen misstanden bij hun energieleverancier. Maar hoe zit het wanneer de energieleverancier tegelijkertijd afnemer is? Op dit punt is de wetgeving aan vernieuwing toe.